

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้เป็นการสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะของการวิจัยตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตการศึกษา 12
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล ในเขตการศึกษา 12
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับจริยธรรมของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตการศึกษา 12
4. เพื่อเปรียบเทียบระดับจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2526 กับระดับจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2523 ซึ่งวิจัยไว้โดยกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ

สมมติฐานของการวิจัย

1. ระดับจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตการศึกษา 12 ของโรงเรียนระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล แตกต่างกัน
2. ระดับจริยธรรมของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตการศึกษา 12 แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากร ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 12 ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2526 ภาคเรียนที่ 2 ซึ่งสุ่มมาโดยดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 แบ่งโรงเรียนออกเป็น 3 ระดับ ตามบัญชีแบ่งระดับโรงเรียนของกรมสามัญศึกษา แล้วสุ่มโรงเรียนแต่ละระดับโดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

จากผลการสุ่มได้โรงเรียนระดับจังหวัดจำนวน 7 โรงเรียนดังต่อไปนี้
โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ จังหวัดนครนายก โรงเรียนปราจิณกัลยาณี จังหวัดปราจีนบุรี
โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี
โรงเรียนระยองวิทยาคม จังหวัดระยอง โรงเรียนศรียานุสรณ์ จังหวัดจันทบุรี และ
โรงเรียนตราษตระการคุณ จังหวัดตราด

ได้โรงเรียนระดับอำเภอจำนวน 7 โรงเรียนดังต่อไปนี้
โรงเรียนปากพลีวิทยาการ จังหวัดนครนายก โรงเรียนประจันตราษฎร์บำรุง จังหวัด
ปราจีนบุรี โรงเรียนบางน้ำเปรี้ยววิทยา จังหวัดฉะเชิงเทรา โรงเรียนพนัสพิทยาคาร
จังหวัดชลบุรี โรงเรียนแก่งวิทยาเสถียร จังหวัดระยอง โรงเรียนขลุงรัชดาภิเษก
จังหวัดจันทบุรี และโรงเรียนเขาสมิงวิทยาคม จังหวัดตราด

ได้โรงเรียนระดับตำบลจำนวน 6 โรงเรียนดังต่อไปนี้ โรงเรียน
เมืองนครนายก จังหวัดนครนายก โรงเรียนไทยรัฐวิทยา จังหวัดปราจีนบุรี โรงเรียน
ชนะสงสารวิทยา จังหวัดฉะเชิงเทรา โรงเรียนทุ่งเตียงวิทยาคม จังหวัดชลบุรี
โรงเรียนทำนุญสามัญคดี จังหวัดระยอง และโรงเรียนบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี ส่วน
จังหวัดตราดไม่มีโรงเรียนระดับตำบล

ขั้นตอนที่ 2 สุ่มนักเรียนโดยใช้วิธีสุ่มแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) ผลการสุ่มปรากฏว่า ได้นักเรียนจากโรงเรียนระดับจังหวัด 365 คน ระดับอำเภอ 367 คน และระดับตำบล 361 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 1093 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถามเชิงสถานการณ์ (Situation test) ของกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งจัดสร้างไว้โดย คณะทำงานโครงการศึกษاجرียธรรมไทย มีลักษณะเป็นแบบสอบถามที่กำหนดสถานการณ์ให้ มีคำตอบในเชิงปฏิบัติ 4 ตัวเลือก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการปฏิบัตินั้น เพื่อยึดผลประโยชน์บางประการของตนเอง ยึดผลประโยชน์ของผู้คนที่ใกล้ชิด ยึดผลประโยชน์ของสังคมส่วนใหญ่ และเพื่ออุดมคติสากล อย่างละ 1 ตัวเลือก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปสอบนักเรียนด้วยตนเอง ตั้งแต่วันที่ 6 ธันวาคม 2526 ถึงวันที่ 30 ธันวาคม 2526 และรวบรวมกลับด้วยตนเอง ซึ่งปรากฏว่าได้ข้อมูลครบถ้วน 1093 ฉบับ คิดเป็นร้อยละร้อยของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ประชากร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล จัดกระทำโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ของศูนย์สารนิเทศ กระทรวงศึกษาธิการ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนน จริยธรรมรวมทั้ง 8 ด้าน และคะแนนจริยธรรมแต่ละด้านของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ และระดับโรงเรียน

4.2 วิเคราะห์ความแตกต่างระดับจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียน ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล โดยใช้ One - Way ANOVA

4.3 วิเคราะห์ความแตกต่างของระดับจริยธรรมของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง โดยใช้ t - test

4.4 เปรียบเทียบระดับจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2526 ในเขตการศึกษา 12 กับระดับจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2523 ในเขตการศึกษา 12

สรุปผลการวิจัย

ผลของการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. เกี่ยวกับค่าเฉลี่ยและระดับจริยธรรมแต่ละด้านของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง และรวมทั้งชายและหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตการศึกษา 12 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนจริยธรรมแต่ละด้านของนักเรียนหญิง ส่วนมากสูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนจริยธรรมแต่ละด้านของนักเรียนชาย มีจริยธรรมเพียงด้านเดียวที่ค่าเฉลี่ยของคะแนนจริยธรรมของนักเรียนชายสูงกว่านักเรียนหญิง คือสติสัมปชัญญะ

สำหรับระดับจริยธรรมแต่ละด้านพบว่า ระดับจริยธรรมของนักเรียนชายส่วนใหญ่อยู่ในระดับ 3 มีจริยธรรมด้านทริโอดดับปะเพียงด้านเดียวที่อยู่ในระดับ 2 และระดับจริยธรรมของกลุ่มรวมทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงอยู่ในระดับเดียวกับระดับจริยธรรมของนักเรียนชายทุกด้าน ส่วนระดับจริยธรรมของนักเรียนหญิงอยู่ในระดับ 3 ทุกด้าน

2. เกี่ยวกับค่าเฉลี่ยของคะแนนจริยธรรมและระดับจริยธรรมของนักเรียนแจกตามระดับโรงเรียน พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล ก่อนข้างสูง เป็นส่วนใหญ่ จริยธรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของโรงเรียนระดับจังหวัด คือการใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา เท่ากับ 10.58 รองลงมาคือ สติสัมปชัญญะ เท่ากับ 10.55 ส่วนจริยธรรมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือทริโอดดับปะ เท่ากับ 7.79

จริยธรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของโรงเรียนระดับอำเภอ คือสติสัมปชัญญะ เท่ากับ 10.60 รองลงมาคือการใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา เท่ากับ 10.38 ส่วนจริยธรรมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือทริโอดดับปะ เท่ากับ 7.60

จริยธรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของโรงเรียนระดับตำบลคือ สติสัมปชัญญะ เท่ากับ 10.88 รองลงมาคือ การใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา เท่ากับ 10.38 ส่วนจริยธรรมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือทริโอดดับปะ เท่ากับ 7.91

เมื่อพิจารณาระดับจริยธรรมด้านต่าง ๆ ของนักเรียนในโรงเรียนแต่ละระดับ พบว่านักเรียนในโรงเรียนระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล มีจริยธรรมอยู่ในระดับเดียวกันทุกด้าน และส่วนใหญ่อยู่ในระดับ 3 มีเพียงทริโอดดับปะเพียงด้านเดียวที่อยู่ในระดับ 2

3. เกี่ยวกับความแตกต่างของระดับจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล ปรากฏว่า

นักเรียนในโรงเรียนระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล มีระดับจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณา การไม่ลجاجธรรม การใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา ความไม่ประมาท ทิริโอตตบปะ และความขยันหมั่นเพียรไม่แตกต่างกัน ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ส่วนระดับจริยธรรมด้านสติสัมปชัญญะ และความซื่อสัตย์สุจริต แตกต่างกันที่ระดับความเชื่อมั่น .05 และจากการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (ตารางที่ 10 ในภาคผนวก) พบว่านักเรียนในโรงเรียนระดับจังหวัดและระดับตำบล มีระดับจริยธรรมด้านสติสัมปชัญญะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ความเชื่อมั่น .05 และนักเรียนในโรงเรียนระดับอำเภอและระดับตำบล มีระดับจริยธรรมทางด้านการซื่อสัตย์สุจริตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น .05

4. เกี่ยวกับความแตกต่างของระดับจริยธรรมของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ปรากฏว่า ระดับจริยธรรมด้านสติสัมปชัญญะ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตา กรุณา การไม่ลجاجธรรม การใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา ทิริโอตตบปะ และความขยันหมั่นเพียร ของนักเรียนหญิงและนักเรียนชาย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ส่วนระดับจริยธรรมด้านความไม่ประมาท ไม่แตกต่างกัน

5. เกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนปรากฏว่า

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2526 ในเขตการศึกษา 12 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนจริยธรรมสูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2523 ในเขตการศึกษา 12 ทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการไม่ลجاجธรรม มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นสูงที่สุด

สำหรับทางด้านระดับจริยธรรมพบว่า ระดับจริยธรรมส่วนใหญ่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2526 ในเขตการศึกษา 12 อยู่ในระดับเดียวกับระดับจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2523 ในเขตการศึกษา 12 มีจริยธรรมเพียงด้านเดียวที่พัฒนาขึ้นจากระดับ 2 เป็นระดับ 3 คือ การไม่ลجاجธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการวิจัยพบว่า ระดับจริยธรรมแต่ละด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2526 ในเขตการศึกษา 12 ทั้งนักเรียนหญิง นักเรียนชาย และทั้งนักเรียนหญิง และนักเรียนชายอยู่ในระดับสูง เป็นที่น่าพอใจ คือระดับจริยธรรมด้านสติสัมปชัญญะ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตากรุณา การไม่โลภจรรยา การใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา ความไม่ประมาท และความขยันหมั่นเพียรของนักเรียนชายอยู่ในระดับ 3 และจริยธรรมด้านทริโอตดปปะอยู่ในระดับ 2 ซึ่งเหมือนกับระดับจริยธรรมของกลุ่มนักเรียนหญิงและนักเรียนชายรวมกันทุกด้าน

ส่วนนักเรียนหญิงนั้นพบว่า จริยธรรมทั้ง 6 ด้าน คือ สติสัมปชัญญะ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตากรุณา การไม่โลภจรรยา การใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา ความไม่ประมาท ทริโอตดปปะ และความขยันหมั่นเพียร อยู่ในระดับ 3 ทุกด้าน

ระดับจริยธรรมระดับ 3 นี้ หมายถึง ระดับการให้เหตุผลทางจริยธรรมที่นิยมการประพฤติในสิ่งดีงาม โดยเห็นแก่ประโยชน์ของสังคมโดยรวมเป็นสิ่งสำคัญ นับว่าเป็นระดับที่น่าพึงพอใจ เพราะนักเรียนชาย หญิง เหล่านี้จะต้องออกจากโรงเรียนไปเป็นสมาชิกของสังคม จึงคาดหวังได้ว่าสังคมในอนาคตจะได้สมาชิกที่มีคุณลักษณะทางจริยธรรมที่พึงประสงค์อันเป็นองค์ประกอบในการพัฒนาชาติต่อไป ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg, 1964 : 405 - 406) ซึ่งพบว่าเด็กอายุระหว่าง 13 - 16 ปี (ของไทยอยู่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น) ระดับจริยธรรมโดยเฉลี่ยจะอยู่ในขั้นปฏิบัติตามค่านิยมของสังคมส่วนใหญ่ และสอดคล้องกับการวิจัยของควง เดือน พันธุมนาวัน และเสี่ยแพะ ประจวบจันทน์ (2520 : 173) ซึ่งพบว่า นักเรียนไทยอายุระหว่าง 15 - 17 ปี (ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น) จะมีระดับจริยธรรมอยู่ในขั้นปฏิบัติตามค่านิยมของสังคมส่วนใหญ่เช่นกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของต่างประเทศคือ โฮลสไตน์ (Holstein, 1976 : 51 - 6) พบว่า เด็กวัยรุ่นส่วนใหญ่จะมีระดับจริยธรรมอยู่ในขั้นปฏิบัติตามค่านิยมของสังคมส่วนใหญ่เช่นกัน

ในขณะที่เดียวกันผลการวิจัยพบว่า ระดับจริยธรรมด้านทริโอดคัมปะของนักเรียนชาย และกลุ่มรวมทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียนชายยังคงอยู่ในระดับ 2 ซึ่งเป็นระดับที่มีพฤติกรรมเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นที่ใกล้เคียง ยังนำวิตถลอยู่ ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางด้านการจัดการศึกษาจะต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ และมีหน้าที่ต้องค้นคิดหาวิธีการและองค์ประกอบในการพัฒนาจริยธรรมทางด้านนี้ต่อไป

2. จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนในโรงเรียนระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล มีระดับจริยธรรมด้านสติสัมปชัญญะ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตา กรุณา การไม่สัจจธรรม การไม่ปัญญาในการแก้ปัญหา ความไม่ประมาท และความขยันหมั่นเพียรอยู่ในระดับ 3 ซึ่งหมายถึงระดับการให้เหตุผลทางจริยธรรมที่นิยมการประพฤตินสิ่งดีงาม โดยเห็นแก่ประโยชน์ของสังคมโดยส่วนรวม เป็นสำคัญ ส่วนระดับจริยธรรมด้านทริโอดคัมปะปรากฏว่านักเรียนในโรงเรียนระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบลอยู่ในระดับ 2 ซึ่งหมายถึงระดับการให้เหตุผลทางจริยธรรมที่นิยมการประพฤดีเพื่อยึดผลประโยชน์ของผู้อื่นที่ใกล้เคียง ซึ่งแสดงว่าระดับโรงเรียนที่นักเรียนสังกัดไม่ เป็นผลต่อการพัฒนาจริยธรรม ดังนั้นระดับจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบลอยู่ในระดับเดียวกันทุกด้าน เพราะว่าโรงเรียนระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบลต่างก็ใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 เป็นหลักในการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนเหมือนกัน แม้ว่าโรงเรียนระดับจังหวัดได้เปรียบโรงเรียนระดับอำเภอและระดับตำบลในด้านความพร้อมในวัสดุอุปกรณ์ การบริการด้านต่าง ๆ และจำนวนครูหรือโรงเรียนระดับอำเภอได้เปรียบโรงเรียนระดับตำบลในด้านความพร้อมต่าง ๆ ก็ตาม แต่โรงเรียนระดับตำบลมีความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนใกล้ชิดกว่าโรงเรียนระดับอำเภอและระดับจังหวัด ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมทั้งของโคลเบอร์ก (Kohlberg, 1964 : 405 - 406) กับ เปียเจ (Piaget, 1951 : 120 - 152) ที่ว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลมีความสัมพันธ์กับระดับสติปัญญา คือนักเรียนในโรงเรียนระดับจังหวัดแม้ว่าจะมีความรู้ทางด้านวิชาการดีกกว่านักเรียนในโรงเรียนระดับอำเภอ และนักเรียนในโรงเรียนระดับอำเภอจะมีความรู้ทางด้านวิชาการดีกกว่านักเรียนในโรงเรียนระดับตำบลก็ตาม แต่โรงเรียนระดับตำบลก็มีความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนใกล้ชิดกว่าระดับ

อำเภอ และโรงเรียนระดับอำเภอมีความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนใกล้เคียงกว่าโรงเรียนระดับจังหวัด ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ ไรท์ (Wright, 1975 : 24-30) ที่ว่าสังคมมีอิทธิพลโดยตรงต่อพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคล และสอดคล้องกับความเชื่อของฮอฟแมน (Hoffman, 1970 : 286) ว่าความสัมพันธ์อันใกล้ชิดมีผลต่อการพัฒนาจริยธรรมของบุคคลให้สูงขึ้น

3. จากผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกันที่ระดับความเชื่อมั่น .05 คือจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณา การไม่รังแกผู้อื่น การใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา ความไม่ประมาท ทิริโอตดับปะ และความยับยั้งชั่งใจ แสดงว่าระดับโรงเรียนไม่มีผลต่อการพัฒนาจริยธรรมทั้ง 6 ด้านนี้ ถึงแม้ว่าโรงเรียนระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบลจะมีสภาพสังคมทั้งภายนอกโรงเรียนและภายในโรงเรียนแตกต่างกันก็ตาม แต่ด้วยทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมแยกได้เป็น 2 ทฤษฎี คือ ไคลเบอร์ก (Kohlberg, 1964 : 405 - 406) ซึ่งกล่าวว่า การพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลมีความสัมพันธ์กับระดับสติปัญญา คือนักเรียนในโรงเรียนระดับจังหวัด และระดับอำเภอ แม้จะมีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการดีกว่านักเรียนในโรงเรียนระดับตำบลก็ตาม แต่นักเรียนในโรงเรียนระดับตำบลก็มีความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนใกล้เคียงกว่าโรงเรียนระดับจังหวัดและระดับอำเภอ ซึ่งเป็นผลให้การพัฒนาการทางจริยธรรมของนักเรียนในระดับตำบล เป็นไปตามทฤษฎีของไรท์ (Wright, 1975 : 24 - 30) ที่ว่าสังคมมีอิทธิพลโดยตรงต่อการพัฒนาทางจริยธรรมของบุคคล นอกจากนี้โรงเรียนระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล ได้รับการพัฒนาทางด้านการเรียน การสอนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานระดับกรม ระดับเขต และระดับจังหวัด จนครูในโรงเรียนทุกโรงเรียนมีสมรรถภาพในการจัดการเรียนการสอนได้ดีพอ ๆ กัน จึงทำให้ค่าเฉลี่ยของคะแนนจริยธรรมส่วนใหญ่ของโรงเรียนระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล ไม่แตกต่างกัน

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนจริยธรรมด้านสติสัมปชัญญะของนักเรียนในโรงเรียนระดับตำบลสูงกว่าระดับจังหวัดที่ระดับความเชื่อมั่น .05 และค่าเฉลี่ยของคะแนนจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนในโรงเรียนระดับตำบลสูงกว่า

ระดับอำเภอที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ทั้งนี้เป็นเพราะนักเรียนในโรงเรียนระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล มีองค์ประกอบของการพัฒนาจริยธรรมในระดับที่แตกต่างกัน ซึ่งกรมวิชาการ (2524 : 96) ได้วิจัยพบว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อการพัฒนาจริยธรรมคือ ระดับชั้นเรียน ความกระตือรือร้น และมุ่งอนาคต เจตคติที่ดีต่อกฎหมาย และยึดมั่นในศีล 5 และการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ถ้าองค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้อยู่ในระดับสูงจะทำให้ระดับจริยธรรมของบุคคลสูงตามไปด้วย

เมื่อพิจารณาสภาพสังคมของนักเรียนในโรงเรียนระดับตำบล จะเห็นว่ายังเป็นสังคมชนบทที่มีความผูกพันกับพุทธศาสนา พระและวัดยังเป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ เศรษฐกิจของสังคมชนบทเหล่านี้ขึ้นอยู่กับผลผลิตทางเกษตรกรรม ซึ่งผู้ประกอบการอาชีพนี้จะต้องเป็นผู้กระตือรือร้น ขวนขวายช่วยตัวเอง ซึ่งผิดกับสภาพสังคมของนักเรียนในโรงเรียนระดับจังหวัดและระดับอำเภอ จึงเป็นเหตุให้นักเรียนในโรงเรียนระดับต่างกัน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนจริยธรรมด้านสติสัมปชัญญะและความซื่อสัตย์สุจริตแตกต่างกัน

4. จากผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนจริยธรรมด้านสติสัมปชัญญะ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตากรุณา การไม่สัจจธรรม การใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา ทิริโอตตัมปะ และความขยันหมั่นเพียรของนักเรียนหญิงสูงกว่านักเรียนชายที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ถาวร รอดเทศ (2523 : 78) พบว่า นักเรียนหญิงและนักเรียนชายมีระดับจริยธรรมแตกต่างกันกับผลการวิจัยของ สบโชค ชูลนวม (2523 : 48-49) พบว่า นักเรียนหญิงมีความซื่อสัตย์และความรู้สึกรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนชาย และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยในต่างประเทศ เช่น เออแมช (Urbach, 1967 : 33 - 34) พบว่า ความซื่อตรงของเด็กหญิงสูงกว่าเด็กชาย และ เรสต์ (Rest, 1979 : 17 - 18) พบว่า ความซื่อตรงของเด็กหญิงสูงกว่าเด็กชาย แต่ขัดแย้งกับผลการวิจัยของ ศรีวรธมา เขียวดี (2522 : 57 - 59) และ ปัญชร แก้วส่อง (2522 : 55) ซึ่งพบว่าเด็กหญิงและเด็กชายมีจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาถึงสังคมและวัฒนธรรมไทย การอบรมเลี้ยงดู และการวางตัวของหญิงและชายมีความแตกต่างกันมาก เด็กหญิงจะได้รับการอบรมให้มีความสงบเสงี่ยม เก็บตัว ระมัดระวังในกิจกรรมารยาทที่แสดงออกต่อสังคม ซึ่งถือได้ว่าวัฒนธรรมและประเพณีเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้ค่าเฉลี่ยของคะแนนจริยธรรมของนักเรียนหญิงสูงกว่านักเรียนชาย

5. จากผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนจริยธรรมทุกด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2526 ในเขตการศึกษา 12 คือ สถิติสัมพัทธ์ ความซื่อสัตย์ สุจริต ความเมตตากรุณา การไม่สัจธรรม การใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา ความไม่ประมาท ทิริโอตตัมปะ และความขยันหมั่นเพียรสูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2523 ในเขตการศึกษา 12 ทุกจริยธรรม และระดับจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2526 ในเขตการศึกษา 12 ด้านการไม่สัจธรรม ซึ่งอยู่ในระดับ 3 ได้พัฒนาขึ้นจากระดับจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2523 ในเขตการศึกษา 12 ซึ่งอยู่ในระดับ 2 ซึ่งนับว่าเป็นที่น่าพอใจอย่างยิ่ง และถือว่าเป็นผลสำเร็จของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และการใช้หลักสูตรของครูผู้สอนในโรงเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นได้ใช้มาเป็นเวลา 6 ปี ทำให้ครูผู้สอนมีประสบการณ์และความเข้าใจในตัวหลักสูตรและการใช้หลักสูตรขึ้น จึงสามารถจัดการเรียนการสอนได้มีประสิทธิภาพขึ้น ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของกรมสามัญศึกษา (2525 : 95) พบว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาประมาณร้อยละ 85 มีพฤติกรรมการปลูกฝังจริยธรรมที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ระดับการให้เหตุผลทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2526 ในเขตการศึกษา 12 ที่น่าเป็นห่วงคือ จริยธรรมด้านทิริโอตตัมปะ ซึ่งค่าเฉลี่ยของคะแนนและระดับจริยธรรมทางด้านนี้ยังต่ำอยู่มาก ดังนั้นกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จึงควรทบทวนและปรับปรุงหลักสูตรทางด้านจริยศึกษา โดยเฉพาะจริยธรรมด้านทิริโอตตัมปะ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมของชาติ และสภาพการเรียนการสอนยิ่งขึ้น และสถาบันการศึกษาควรเน้นที่จะปลูกฝังความรู้ความสามารถในด้านการพัฒนาทิริโอตตัมปะแก่นักศึกษาครูให้มากขึ้น รวมทั้งกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ควรจัดอบรมให้ความรู้และประสบการณ์แก่ครูประจำการ เพื่อพัฒนาความสามารถของครูในด้านการปลูกฝังจริยธรรมเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องด้วยองค์ประกอบพื้นฐานของจริยธรรมแต่ละด้านมีความแตกต่างกัน ตลอดจนวิธีปลูกฝังจริยธรรมแต่ละด้านก็แตกต่างกัน ในการวิจัยครั้งต่อไปควรรศึกษาในเรื่องต่อไปนี้คือ

1. การศึกษาองค์ประกอบพื้นฐานของจริยธรรมแต่ละด้านให้ชัดเจน
2. การศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาจริยธรรมแต่ละด้าน
3. ควรได้มีการวิเคราะห์หลักสูตรจริยศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย